

OKUYUCULARIMIZLA BİR HASBİHAL

Bildiğiniz gibi geçen yılsonunda Ali Işık Hoca, iş yoğunluğu sebebiyle Akademik Sayfalar'ın yönetiminden ayrılmıştı. Yaklaşık 13-14 yıldan beri devam eden ve Konya'da değil Türkiye'de bir ilk olan bu yayınıma son vermeye gönlüm razı olmadı. Elinizde yayımlanmakta olan cildi kendi başıma çıkarmaya başladım. Rahatsızlığım ve bu kadar iş yoğunluğu arasında Akademik Sayfalar'ın devamı kolay olmuyordu.

Cenab-ı Hak, hüsn-i niyetle yola çıkan kullarını yolda koymuyor. Allah bir süre sonra, değerli meslektaşım Serdar Ceylan Bey'i gönderdi. Serdar Bey hizmet aşığı, değerli ve iyi bir araştırmacı. Kısa sürede yayınınızın şekli değişti. Arka arkaya, birlikte özel sayılar neşrettik. Bu arada yayınıma destek veren dostlarımıza da şükran borçlu olduğumuzu ifade etmek isterim.

Mayıs ayı sonunda Bosna'da idik. Bosna ile ilgili de iki özel sayı neşrettik. Güzel oldu.

Hafız Zekai Sarsılmaz, Konya'mızın yetiştirdiği çok yönlü değerlerden birisi. Vefat tarihini yanlış biliyormuşuz. Verdiğimiz tarihten biz de emin değildik. Bir türlü yanlışlı düzeltememiştik. Serdar Bey Zekai

M. Ali UZ

Hoca'nın kabrini Ankara'da Karşıyaka Kabristanı Şehitliğinde buldu. Böylece bir yanlış düzelmiş oldu.

Yine bildiğiniz ve geçen yıllarda olduğu gibi, yazları birkaç ay yayınıma ara veriyorduk. Elinizdeki bu sayıdan sonra, yine yaz tatiline gireceğiz. Eylül ayı sonlarında yeni bir hız ve şevkle yayınıma devam edecek. Konya'da son yıllarda gerçekten güzel şeyler olmaya başladı. Akademik Sayfalar da bundan nasibini alacak inşallah.

Şimdiden yeni dönem hazırlıklarına başladık bile. Konya'nın tarihi ve kültürü ile ilgili geleceğe bilgi ve belge aktarmaya devam edeceğiz. Gecikmeye tahammülü olmayan konular var.

Akademik Sayfalar gerçekten bir hazine. Yayınlarımızdan pek çok kitap çıkacak. Geçen yıllarda Mevlevi mektuplarını kitaplaştırmıştık. Bunun gibi Akademik Sayfa Kitap yayınlarına devam etmeyi düşünüyoruz. Saim Sakaoğlu Hoca, bunu zaten yıllardan beri yapıyor.

Okuyucularımızın ve dostlarımızın bu günlerde idrak ettiğimiz Ramazan ayını tebrik eder, Cenab-ı Hak'tan huzur ve bereket dolu günler dilerim.

Yeniden birlikte olma ümidi ile...

KONYALI KEÇECİ SÜLEYMAN EFENDİ VE AİLESİ: KEÇECİZADELER

Mehmet Ali UZ
Serdar CEYLAN

KEÇECİZADE İZZET MOLLA (1786-1829)

Mehmet İzzet Efendi, 1789 yılında İstanbul'da doğdu. İzzet Molla diye ünlüdür. Salih Efendi'nin en büyük oğludur. Babasının vefatında 13-14 yaşlarında bir çocuktur. Ömrü, çeşitli sıkıntı ve mücadeleler içerisinde geçti. Medrese tahsilini yarım bırakmak mecburiyetinde kaldı. Fevkalâde zekî, son derece nüktedan ve şair bir tabiata sahipti. Önce, intihar etmeyi dü-

şündüğü bir sırada, Hançerli Bey'le, sonra da onun vasıtasıyla Halet Efendi ile tanıştı ve onunla yakın bir dostluk kurdu. Halet Efendi sayesinde kendisini yetiştirdi. II. Mahmud'un huzuruna girdi, onun iltifatlarına mazhar oldu.

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa soyundan İsmail Hakkı Bey'in kızı Hibetullah Hanım ile evlendi. Bursa müfettişliğinde, Galata ve Mekke kadılıklarında bulundu. 1823 yılında Keşan'a sürülürse de, bir yıl sonra affedilerek İstanbul Payesi tevcih edildi. 1241/1825 de Haremeyn Müftüsü oldu. Aynı yıl, eyaletlerin tevzi defterleri müfettişliğine atandı.

Belirtileri hissedilen Rus Harbi öncesinde, harbe taraftar olmadığını açıklayan bir lâyihası dolayısıyla önce idama mahkûm edildi. Sonra, çocuklarına acınarak affedildi ve Sivas'a sürgüne gönderildi. Bir süre sonra haklı olduğu anlaşılarak affedilirse de, af fermanı kendisine ulaşmadan iki saat önce Sivas'ta 1829 yılında 43 yaşlarında iken vefat etti. Af fermanı göğsüne konarak, Şems-i Sivas'ın yakınına defnedildi. 1919 yılında kabrin ye-

Keçecizade İzzet Molla (1786-1829)

rine park yapılmasının istenmesi üzerine kemikleri akrabası olan Sivas Savcısının yardımı ile torunu Reşad Bey (1860-1921) tarafından İstanbul'a getirtilerek Canbaziye Camii hazîresine, babasının yanına defnedilir. Sütun şeklindeki tek şâhidesinde en üstte ortaya bir kâtibî serpuş kabartması yapılmış ve bunun etrafına da Mihnet Keşan, Bahar Efkâr ve Gülşen-i Aşk adlı eserlerinin isimleri yazılmıştır.

Mezar taşında şunlar yazılıdır:

"Bin iki yüz kırk dört sene-i hicriyyesinde

Sivas'a iclâ olunup bir sene sonra

Orada âzim-i semt-i âhiret olan

Şâir-i sahib-i şöhet Keçeci-zâde

Mehemmed İzzet Monla merhûmun bin üç yüz

Otuz beş senesinde İstanbul'a

Naklolunan bakiyye-i izâmı burada

Vedia-i hâk-i mağfiret kılınmıştır."

İzzet Molla'nın da sonradan defnedildiği bu hazire, esas mezarlıktan ayrı olup, hazîredeki diğer şâhideler de sütun şeklindedir. Ayak taşlarına askılı kandil kabartmaları yapılmıştır. Bu küçük hazîrede, İzzet Molla'nın babası Mehmed Salih Efendi'nin; 1276 (1859) tarihinde vefat eden Fuat Paşazâde Kâzım Bey'in; 1206 (1791-92)'de vefat eden Mehmed Salih Efendinin

oğlu Mehmed Atâullah Efendi'nin kabirleri vardır.

İzzet Molla'nın şiir ve nesir dalında pek çok eseri varsa da, şiirde daha başarılıdır. Divan Edebiyatı'nın tanzimat öncesi son üstadıdır. Muallim Naci onun için az bulunur bir şairdi ifadesini kullanır.

Mevlevi olup, şeyhi Nasır Abdülbaki Dede'dir. Mevlâna ve Şems'e hayran olup, onların tesiri altında eserler verdi. Oğlu Fuat Paşa ile birlikte Osmanlı döneminin en meşhur iki nüktedanı ve Osmanlı münevveridir.

Rus harbi tehlikesi belirince, uykuları kaçır, huzursuz olur. Sürgüne gönderilmesinin sebebi de bu konudaki hassasiyetidir. Bir gün Kızlarağası, İzzet Molla'ya:

"- Efendi! Ne üzülüyorsun, üzme kendini. Ona (Ruslara) tacı biz vermedik mi; verdiğimiz gibi de alırsız." deyince, ellerini açıp şöyle yalvarır:

"- Hey Allah'ım! Şu Arap'ın aklını bana bir geceliğine ihsan et de, rahat bir uyku uyuyayım!" der.

Oğullarının isimleri; Fuad, Murad, Reşat ve Sedat'tır. Bir gün Sultan Mahmud bu kafiyeyle isimlere takılıp sorar:

"- Molla! Bir oğlun daha olursa adını ne koyacaksın?" deyince,

Molla cevabı yapıştırır:

"- İmdad!"

Yukarıda adını zikrettiğimiz Hañçerli Bey, bir Rum'dur, ama Osmanlı kültürüne vâkıf, münevver, sözü sohbeti dinlenen bir

adamdır. Bu yüzden de Halet Efendi'nin yakın dostudur. Bir gün bir toplulukta Hançerli Bey konuşur; herkes dikkat ve hayranlıkla kendisini dinler. Toplantıda bulunan cahil bir adam:

“- Hayret! Bu efendi, bu kadar ilmiyle nasıl oluyor da Müslüman olmuyor? deyince, ortalıkta bu saygısızlıktan dolayı buz gibi bir hava eser.

Zaten cahillerden hiç hoşlanmayan İzzet Molla, taşı gediğine koyar:

“- A efendi! Ya sen, bu kadar cehaletinle nasıl oluyor da gâvur olmuyorsun? deyiverir...

Darb-ı Mesel hâline gelen mısraları ve güçlü şiirleri vardır. Bunlardan meşhur bir beyti şöyledir:

Meşhurdur ki, fisk ile olmaz cihan harap

Eyler ânı müdahane-i âliman harap.

'Herkesçe bilinir ki, doğru yoldan çıkmakla, günah işlemekle dünya harap olmaz.

Dünyayı âlimlerin dalkavukluğu, kendi çıkarları için yaptıkları müdahaneler, yaltaklıklar yıkar.”

Babasının hayat hikâyesi olan; “Devhatü'l-Mehâmid fi Tercümeti'l-Vâlid”, “Mihnet-i Keşân”, “Divân-ı Bahar-ı Efkâr”, “Gülşen-i Âşık”, “Divân-ı Hazân-ı Âsâr”, Şerh-i Lügâz-ı Râgıp Paşa ve “Lâyhalar” belli başlı eserleridir.

İki divanı, “Bahâr-ı Efkâr” ile “Hazan-ı Âsâr”dır.

Yeniçeri Ocağı'nın kaldırıl-

ması dolayısıyla düşmüş olduğu tarih de çok meşhurdur.

Tecemmu eyledi Meydân-ı Lâhme,

Edüb küfrân-ı ni'met bunca bâgi

Koyup kaldırmadan iki de bir de

Kazan devrildi söndürdü ocağı (1241/1826)

**KEÇECİZADE BÜYÜK
FUAT PAŞA
(1815/1869)**

İstanbul'da 17 Ocak 1815 tarihinde doğdu. İzzet Molla'nın büyük oğlu, Konyalı Mustafa Efendi'nin torununun çocuğudur. Annesi ise, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa soyundan İsmail Hakkı Bey'in kızı Hibetullah Hanım'dır. Babası gibi o da 14 yaşlarında yetim kaldı. Annesini ise daha önce kaybetmişti.

Küçük yaşlarından itibaren okumaya başladı. Önce ilmiye sınıfına intisab etti. Arapça ve Farsça öğrendi. Daha sonra tıbbiyeye girdi, orada da Fransızca öğrendi. Tıbbiyeden Hekim Yüzbaşı olarak mezun oldu. İlk görevi Libyada'dır. Çengelöğlu Tahir Paşa ile orada üç yıl kaldı.

Reşid Paşa'nın tavsiyesi üzerine doktorluğu bırakıp, diplomasıye geçti. Askeri elbisesini çıkarıp, mülkiye memurlarının kılığına girdi. Bu alandaki ilk görevi Bab-ı Âlî Tercüme Odası'dır. Kısa sürede yükselir, İngiltere elçiliğinde ikinci adamdır. Yaşı ise henüz on dokuzdur. Sırasıyla, İspanya ve Portekiz'de kaldı. Bu-

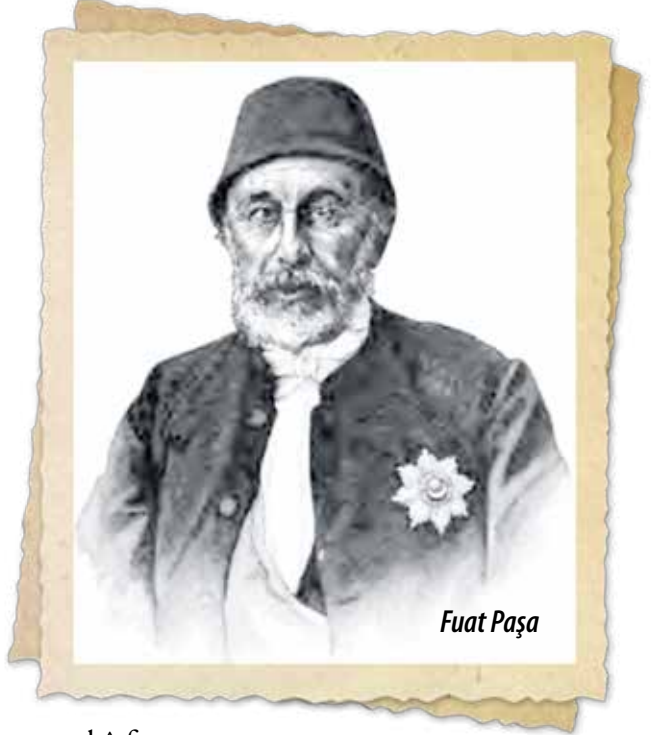
ralarda kraliçelerle görüştü, üzerlerinde iyi tesir bıraktı.

Bundan sonra Bükreş ve Romanya'da başarılı görevler ifa etti. Rus Çar'ı ile görüşü ve onu kendisine hayran bıraktı. O zamanki mülteciler meselesini Osmanlı'nın istediği şekilde halletti. Ve diplomaside bir dehâ olduğunu herkese kabul ettirdi.

Bir aylık Bursa seyahatinde, hem tedavi olması, hem de beraberinde götürdüğü Ahmed Cevdet Paşa ile Osmanlı'da ilk Kavâid-ı Osmaniye isimli bir gramer kitabı yazması, onun ilmî kudretinin açık bir isbatıdır.

İki defa sadrazam, beş defa hariciye nâzırı birer defa sadâret kaymakamı, serasker (savunma bakanı), adliye nâzırı, devlet bakanı, Madrit elçisi olan Fuat Paşa çok yönlü bir kişiliğe sahipti; o, şairdir, naşirdir, dilcidir, tıp adamıdır, büyük diplomattır, büyük askerdir; hepsinin üzerinde, bulunmaz bir nüktedandır. Çarları, kralları ve kraliçeleri kendisine hayran bıraktı. En hassas ve en çetrefil meseleleri istediği şekilde halletti. Avrupa'nın en meşhur kral ve diplomatlarına kendini dinletti.

Sultan Abdülaziz Han, Avrupa seyahatinde Fransa'da III. Napolyon'un misafiridir. Kral sultanı bekler, biraz gecikmiştir. Fuat Paşa bu gecikmeden rahatsızdır. Durumu Napolyon'a bildirmek için huzura çıkar. Kral, arkası Fuat Paşa'ya dönük olduğu halde ve ondan habersiz; "Öküz gelmedi" gibilerden bir

Fuat Paşa

l â f
kaçırır. Döner dönmez, Fuat Paşa'nın ağzından kaçırıldığı lâfı duyduğunu anlayınca özür dileyerek:

"- Ekselans! Umarım, asabiyyetle ağzımdan kaçırduğım sözlerden sultanınıza bahsetmezsiniz."

Fuat Paşa, diplomaside müte-kabiliyet esasına harfî harfine uyan ve son derece zeki ve hazırcevap bir insandır. Ayrıca Osmanlı'ya toz kondurmaz. Krala hayatının en büyük ve vurucu nüktelerinden birisini yapar ve şöyle der:

"- Aman haşmetmehab! Ben hiç sultanımızın sizin hakkınızda söylediklerinden size bahsediyor muyum ki, sizin onun hakkında söylediklerinizden bahsedeyim!"

Paris'te III. Napolyon'un da

bulunduğu bir sohbette, dünyanın en kuvvetli devletinin kim olduğu yolunda bir konu açılır. Fuat Paşa ısrarla, en güçlü devletin Osmanlı olduğunda ısrar edip durunca, İmparator, sebebini sorar.

Paşa şu cevabı verir:

“- Yillardan beri siz dışardan, biz içeriden yıkmaya çalışıyoruz; hâlâ başaramadık!”

Rus Çarı da bir gün, yıllarca muhasara edip, uğrunda binlerce şehid verdiğimiz Girid meselesi alevlenince, Fuat Paşa'ya takılır:

“- Canım şu Girit'i satsanız!”

“- Hay hay satalım efendim!”

“- Kaça?”

“- Aldığımız fiyata!”

Çar, Paşa'nın ne demek istediğini anlamıştır. Kızarır, ama cevap veremez.

Fuat Paşa bir süre de seraskerlik görevinde bulundu. Seraskerlik Harbiye Nazırlığı olup, aynı zamanda Genel Kurmay Başkanı ve Kara Kuvvetleri Kumandanı, fiilen de ordunun başıdır. Bu göreve bir mareşalin değil de bir sivilin getirilmesi, Osmanlı da bir istisnadır.

Fuat Paşa çoğu zaman ciddi ve prensip sahibi bir insan olmasına rağmen, bazan da lâubalidir. Bunu da nüktedanlığına borçludur.

Fransa imparatoriçesi bir gün, bir resepsiyonda paşayı söyletmek için sorar:

“- Sizin, dünyada elde edilemeyecek kadın olmadığını söylediğinizi duydum. Meselâ beni nasıl elde edebilirsiniz?”

“- Parayla!” der.

“- Ne kadar parayla?”

Paşa saymaya başlar, Fuat Paşa şu kadar dedikçe, İmparatoriçe başını sallayarak hep reddeder.

Paşa, **“Bir milyon Frank (500 bin altın)”** deyince, imparatoriçe: **“- O kadar parayı bir kadına verecek erkek çıkmaz!”** deyince Paşa cevabı yapıştırır:

“- O halde fiyatta anlaştık! Mesele bu kadar parayı verecek adamı bulmaya kaldı!”

Fuat Paşa da babası İzzet Molla gibi, kayınvalidesi Afife Hanım ile Galata Mevlevîhanesi Postnişini Kudretullah Efendi'ye, eşi Emine Behiye Hanım ve ailesi ise Yenikapı Mevlevîhanesi Postnişini Osman Efendi'ye mensuptu.

Fuat Paşa'nın oğulları Nazım ve Kazım Bey gibi diğer oğlu da genç yaşta Paşa'nın sağlığında ölmüştür. Eşi Emine Behiye Hanım ise Fuat Paşa'dan sonra vefat etmiştir.

12 Şubat 1869 tarihinde tedavi için gittiği Nis'de vefat eden Fuat Paşa, Fransız hükümetinin tahsis ettiği bir harp gemisi ile İstanbul'a getirildi. Teçhiz ve tekvini Hoca Tahsin Efendi tarafından yapıldı ve cenazesi, 1869 yılında yapılan Camii'nin, Peykane Caddesi'ndeki özgün mimarisi ve işlemeleri dikkat çeken türbesine defnedildi.

TARİHÎ KONYA ÇARŞISI RESTORASYONU

Ahmet KUŞ

İki yıl devam etmesi öngörülen “Tarihî Konya Çarşısı Yenileme ve Restorasyon Projesi” için ilk adım 9 Nisan 2012 tarihinde atılmıştı. Proje, Başaralı Caddesi’nin girişinde bulunan metruk bir binanın yıkılmasıyla başladı. Uzun yıllardan beri cad-denin girişini daraltan bina mülk sahibi ile Konya Büyükşehir Belediyesi arasında yapılan anlaşma sonucunda yıkıldı. Aziziye Camii, Kapı Camii ve Aziziye Camii civarındaki dükkânların restorasyonuyla başlayan çalışmalar kunduracılar içi ve marangozlar içinde yoğun bir şekilde devam ediyor. Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından son yıllarda yapılan icratların çoğunu eleştirsem de bu

projeyi başından beri destekliyorum. Hatta proje kamuoyuna açıklanmadan çok önce Tarihî Konya Çarşısı’yla ilgili Konya Sanayi Odası’nın yayın organı olan Lonca dergisinde bir de yazım yayımlandı. “Tarihî Konya Çarşısı Yenileme ve Restorasyon Projesi”, Konya Büyükşehir Belediye Başkanı Tahir Akyürek ve ekibi tarafından açıklandığı zaman en az ben de onlar kadar heyecan duydum. Konuyla ilgili yapacağım tespitlere ve önerilere geçmeden önce bu projeyi çok önemseydiğimi ve projeye prensipte olumlu baktığımı belirtmekte fayda görüyorum.

Şehrin muhtelif bölgelerine açılan alışveriş merkezlerine rağ-

men Tarihî Konya Çarşısı halen önemini koruyor. Buradaki dükkânlara uzun yıllardan beri ciddi bir tamirat yapılmadığı için çarşının restorasyonu bir zorunluluk haline gelmişti. “Tarihî Konya Çarşısı Yenileme ve Restorasyon Projesi” son yıllarda Konya’da yapılan turizme yönelik en önemli kamu yatırımlarından biridir. Konya’nın eski şehir merkezinde yer alan çarşı turizm açısından şehrin vitrini konumundadır. Özellikle eski şehir merkezindeki Mevlâna Celaleddin Rumî Dergâhı, Kapı Camii, Aziziye Camii, Şerafeddin Camii, Şemsi Tebrizî Camii, Karatay Medresesi, Sırçalı Medrese ve Alâeddin Camii gibi görkemli tarihî eserlerin yakınında yer alan çarşı şehre gelen yabancıların da ilgi odağıdır. 95 bin metrekarelik bir alanı kapsayan projede 2687 dükkân ve bağımsız bölüm bulunuyor. Tarihî çarşı içerisindeki cephe iyileştirmesi yapılacak sokak sayısı ise 40 civarında. Çarşıda bulunan dükkân, han ve diğer binaların özel şahıslara ve vakıflara ait olduğu da göz önünde bulundurulursa bu işin zorluğu ve büyüklüğü daha iyi anlaşılır diye düşünüyorum. Yapılacak iş kolay gibi görünse de çok farklı kesimlerin taraf olduğu bu proje çeşitli zorlukları da bünyesinde barındırıyor. Tüm bu zorluklara rağmen proje şimdilik başarılı bir şekilde uygulanıyor.

Proje kapsamında restore edilen ilk yapılar Aziziye Camii’nin güneyinde yer alan Nakipoğlu Vakfı’na ait olan dükkânlardı. Buradaki restorasyon devam eder-

ken Kapı Camii ve Aziziye Camii’nde de restorasyonlar yapıldı. Özellikle Kapı Camii son cemaat yerinin aslı haline dönüştürülmesi çok isabetli oldu. Bilindiği gibi tarihî camilerin son cemaat yerleri yazın namaz kılınacak şekilde tasarlanmıştır. Cami yapıldığı günden bugüne iklim şartlarında çok önemli bir değişiklik yaşanmamıştır. Ama zaman içerisinde Kapı Camii gibi birçok tarihî caminin son cemaat yerleri derme çatma, çirkin örtülerle kapatılmıştır. Tarihî cami ve mescitlerin yapıldıkları ilk halleriyle korunmasının daha uygun olacağını düşünüyorum. Bu davranış yapının ustasına da saygının bir göstergesidir. Kapı Camii’nin son cemaat yerinin aslı haline dönüştürülmesi bu restorasyonun en

sevindirici yönlerinden biridir. Kapı Camii ile ilgili yapılan iyi işlerden biri de sonradan yapılan ve son derece çirkin görünen şadırvanın yıkılmasıdır. Eski fotoğraflarda aynı yerde çok daha estetik bir şadırvanın yer aldığı görülmektedir. Buradaki şadırvan da Aziziye Camii ve Şerafeddin Camii yakınında bulunan şadırvanlara benziyormuş. Havuzları orijinal olan her iki şadırvanın da diğer bölümleri yakın tarihte yapılmıştır. Böyle olmasına rağmen her iki şadırvan da son derece estetik bir görüntüye sahiptir. İnşallah Kapı Camii şadırvanı da aslına uygun şekilde yeniden yaptırılır. Son cemaat yerinin altındaki dükkânların ve caminin kuzeyindeki taştan yapılmış küçük dükkânların restore edilmesi de

son derece isabetli bir uygulamalardır. Yalnız burada bir hususu belirtmekte fayda görüyorum. 1900'lü yılların başında çekilen fotoğraflardan anladığımız kadarıyla her iki taraftaki dükkânlarda da saçak bulunmamaktadır. Keşke cepheleri asli haline dönüştürülen dükkânlara saçak yapılmıyorsa. Böylelikle dükkânların tarihî görünüşleri daha da belirginleşirdi.

Restorasyonu büyük oranda tamamlanan kunduracılar içindeki (Çıkırıkcılar Caddesi) en önemli mesele ise kaldırım işgalleridir. İşgaller burayla sınırlı değil. Çarşı içerisindeki esnafın çoğunun kaldırım işgali konusunda gerekli hassasiyete sahip olmadığını üzülerek müşahade ediyoruz. Aslında kaldırım işgalinin de kul hakkını

ihlal etmek olduğunu bildiklerinden şüphem yok ama bu mesele özellikle Aziziye Camii ve Kapı Camii civarında yıllardan beri su-iistimal edilmektedir. Çarşıdaki çalışmalar tamamlandıktan sonra zabıtalara gayretiyle bu mesele- nin de bir hal yoluna gireceğini ümit ediyorum. Restorasyonu tamamlanan sokaklardaki diğer önemli bir mesele de saçak aralarına gerilen naylon ve brandaların yeniden ortaya çıkmasıdır. Gölge yapması için gerilen brandalar yapılan güzel işleri gizlemektedir. Brandalar ortaya çıkarılan otantik sokak görünümünü çirkinleştirmektedir. Şimdi belki olmaz ama ileride çarşının restorasyonu tamamlandıktan sonra brandalar, levhalar ve ışıklandırma tertibatları da gözden geçirilmelidir. (Örneğin Şeyh Şamil Merkez Çarşısı'nın çatısındaki "Merkez Çarşısı" levhası mutlaka kaldırılmalıdır.) Özellikle estetik açıdan çarşının görünümüne yakışmayan levhalar esnaflar ikna edilerek kaldırılmalıdır. Restorasyon bittikten sonra sadece çarşı içerisinde faaliyet gösterecek bir zabıta ofisi ya da özel bir çarşı yönetimi oluşturulabilir. Hukuki yönünü bilemiyorum ama böyle özel bir oluşum çarşıyla ilgili denetimleri

daha aktif bir şekilde yürütebilir.

Çarşıyla ilgili çok önemli meselelerden birisi de çok katlı binalardır. Zamanında nasıl ruhsat verildi bilemiyorum ama böylesine tarihî öneme sahip olan bir bölgede yanı başındaki tek katlı binalara rağmen üç dört katlı binalara nasıl izin verildi anlamak mümkün değil... Bu binalar tek katlı dükkânların içerisinde öyle çirkin görünüyor ki yapılan cephe düzenlemeleri bile fayda etmiyor. Keşke imkân olsaydı da bu binaların üst katları kamulaştırılıp yıkılsaydı ama bunun pek kolay bir şey olmadığını tahmin edebiliyorum. Tüm eksikliklere rağmen henüz proje tamamen bitmediği halde çarşının görünümü değişmeye başladı. İleride yollar, kaldırımlar ve sokak aydınlatma elemanları da yenilediği zaman bölgenin görüntüsü daha da güzelleşecektir. Restorasyonu kısmen tamamlanan sokaklardan birisi de marangozların faaliyet gösterdiği Dülgerler Sokağı'dır. Burası çarşının en özgün ve en dikkat çekici sokaklarından birisidir. Halen marangoz, mobilyacı ve camcılarının faaliyet gösterdiği sokak aynı zamanda dış surun geçtiği bölgedir. Günümüzde bölgede açıktan görülebilecek dış

surdan bir parça bulunmasa da surun kalıntıları bazı dükkânların bodrumunda ve arka duvarlarında yer almaktadır. Burada restorasyonu altyapı hariç tamamlanan diğer bir yapı da Yılanlı Medrese'dir. Başaralı Caddesi ile Fıçıcular Sokağı'nın kesiştiği köşede yer alan medrese zaman içerisinde bazı bölümleri değişse de özgün halini nispeten muhafaza eden bir son dönem Osmanlı medresesidir. Bir avlu etrafında sıralanan ve daha önce talebelerin kaldığı bölümler günümüzde dükkân olarak kullanılmaktadır. Tarihî Konya Çarşısı'ndaki avlulu üç önemli binadan birisi olan medresedeki dükkânlarda günümüzde ikici el elbise satıcıları ve çeyizciler faaliyet göstermektedir. Aslında medrese, sahaflar çarşısı olarak kullanılabilir. Burası kitap, dergi, gazete, plak, fotoğraf, değerli kâğıt, belge, el yapımı tespîh, hat levhası, ebru, resim, gravür, minyatür gibi materyallerin satıldığı bir çarşıya dönüştürülebilir. İlgilileri özellikle burayı görmek için bile çarşıya gelir. Böyle orijinal bir mekân Konya Çarşısı'na ayrı bir özellik katar. Avlu tabureler ve küçük sehpa kullanarak bir çay bahçesine dönüştürülebilir. Dükkânlardan biri

çay ocağına dönüştürülerek avluya da ayrı bir işlev kazandırılabilir. Avlu saksılara ekilen bitkiler ve çiçeklerle güzelleştirilebilir.

Tarihî Konya Çarşısı'nda restorasyonlar halen devam ediyor. Çalışmaları yakından takip eden birisi olarak söyleyecek çok sözüm var. Yapılan çalışmalarla ilgili yazacaklarım şimdilik bu kadar. Kısmet olursa bu konuyla ilgili birkaç tane daha yazı kaleme almak istiyorum. Özellikle çarşı içerisinde benim çok önemsendiğim iki yapı olan Mecidiye Han ve Nakipoğlu Hanı (Sipahi Pazarı – Tellal Pazarı) hakkında da birer müstakil yazı yazmayı düşünüyorum. Bu iki bina ve Yılanlı Medrese çarşıdaki değişimin başlatılabileceği en uygun mekânlardır. Ortasında avlu bulunan bu üç yapı gerektiği şekilde değerlendirilebilirse çarşıda değişimin öncüsü olacaktır. Yazımın başında da belirttiğim gibi benim için “Tarihî Konya Çarşısı Yenileme ve Restorasyon Projesi” son dönemde Konya'da yapılan en önemli işlerden birisidir. Bazı eksiklerine ve yanlış uygulamalara rağmen çalışmaların devam etmesi ve ortaya güzel bir görüntünün çıkması beni ziyadesiyle memnun ediyor.

SEYİT KÜÇÜKBEZİRCİ VE KONYA AYDINLARI ÜZERİNE YAZILARI

Seyit Küçükbezirci ağabey, bu kutlu, bu kadim şehrin -sayıları bir elin parmaklarından daha az kalmış- siyasal/kültürel hayatının ve basın âleminin önemli hafızalarındandır. Ancak bu nadide hafıza henüz layık-ı veçhile sağlamamıştır. Yakın sayılabilecek bir geçmişte, İl Kültür Müdürlüğü'nün himmetleriyle Saadeddin Nüzhet Ergun ile Mehmet Ferit Uğur'un müşterek/muhterem mesailerini *Konya Vilayeti Halkıyat ve Harsiyatı*'ndan tam seksen yıl sonra Konya folkloruna dair ikinci bir esere onun sayesinde kavuştuk (*Konya Halkbilimi/Folklor Güldestesi*, Konya 2006). Seyit ağabeyin, bu günlerde koşuşturduğu bu eserin genişletilmiş üçüncü baskısı da onun, Konya folkloru konusunda hafızasında taşıdıklarının bir cüz'ü olacaktır.

Biz dört gözle *Konya Halkbilimi*'nin üçüncü baskısını beklerken, onu son ziyaretimde önüme siyah beyaz renklerin hâkim olduğu büyük boy bir kitabı uzatıverdi: *Konya Aydınları Üstüne Yazılar*... Son zamanlarda bundan büyük bir sürpriz yaşadığımı hatırlamıyorum. Kitabın kapağını aralar aralamaz bir de ne göreyim? Naçiz adım "sevgili kardeş", "kadim dost" nitelemeleriyle onurlandırılmış... Bedelinin altından kalkılamayacak iki vasıflandırmama...

Seyit Küçükbezirci, 403 sayfada tamamlanan kitabında, yarım asrı geride bırakan yazı hayatının son yirmi beş yılında çeşitli gazetelere yazdığı 141 yazıya yer vermiş. Kitapta sadece Konya sevdalısı kültür adam-

larına yer verilmemiş; Konya kültürü üzerine kaleme alınmış önemli kitaplar, gazete ve dergiler, kültürel olaylar ve kültür-sanat ortamları kültür adamı, sanatçıların arasında kendine yer bulmuş. Kitapta anılan Konya bilim, kültür ve sanat adamları alfabetik olarak sıralanmışlar. Seyit abi, sıralamasını yaparken yaşayanlarla ebedî âleme göçenleri de bir ayrıma tabi tutmamış. Dolayısıyla hepsi, Konya kültürünün nadidelelerinden olan/olacak bu kitabın sayfalarında yaşamalarını sürdürüyorlar.

Merhumlar M. Muhlis Koner, A. R. İzzet Koyunoğlu, Naci Fikret Baştaç, İ. Aczi Kendi, Mahmut Sural, İhsan Hınçer, Mustafa Ataman, Mehmet Önder, A. Sefa Odabaşı, Önal Vasıf Öztaş, Koray Ekener, Nevzat Küçükerdoğan; sağlık esenlik dilediğim Feyzi Halıcı, A. Rıdvan Bülbül, M. Ali Uz, Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, Dr. Hasan Özönder, Prof. Dr.lar Haşim Karpuz ve A. Osman Öztürk, Zeki Oğuz ve daha nicele-ri...

Bu isimlere bakıp da kitap biyografik bir eser sanılmasın. Seyit abi, tiryakilik yapan üslubuyla bu insanların Konya kültür, tarih ve sanatına yaptığı hizmetleri, onlar hakkındaki izlenim ve hislenmelerini şiir şiir işliyor. Prof. Dr. A. Osman Öztürk, Dr. A. Şeref Ceran, Mehmet Önder, İbrahim Aczi Kendi, A. R. İzzet Koyunoğlu, A. Kemal Akça, Ahmet Petekçi, İhsan Hınçer, Oğuz Tansel, Ahmet Çobanoğlu, Galip Candoğan, Mustafa Ertaş, Zeki Oğuz, Mehmet Gazel, Muhtar Bedir, Naci Fikret Baştaç ise -uzun/kısa- hayat

hikâyelerine yer verilenlerden.

Seyit ağabeyi tanıyanlar bilir. Yetmiş ikisine merdiven dayadığı bu günlere değin “Konya’yı biri alıp götürüverecek korkusu” ile Konya dışında –içinde de- tatil yapmış biri değildir. Hayırlısıyla *Konya Halk Bilimi*’nin son baskısını da gördükten sonra –mevsimini de geçirmeden- gönül huzuruyla dingin bir sahilde ayaklarını deniz suyu ile buluşturabilir. Evet, sevgili abi, sen Konya kültürünün mücessem, muazzam, muhteşem sarayına bir tuğla koyanlara “kadir bilirlilik” yapıp, “vefa borcu”nu ödedin. Darısı biz acizlere...

Seyit abinin alanında “öncü” kitabını bizlerle buluşturan Selçuklu Belediyesine, onun mütevazı başkına bu vesileyle ne kadar teşekkür etsək azdır. Lakin kitap dağıtım hususunda –kızım sana söylüyorum, gelimim sen anla babında- kültür adamlarının ortak bir tenkidini belirtmeden edemeyeceğim. Başta Konya belediyeleri ile Ticaret Odası başta olmak üzere birtakım kurum ve kuruluşlar birbirinden güzel eserlerin basımına himmet göstererek Konya, dolayısıyla Türk kültürüne

dair çok önemli bir hizmete imza atıyorlar. Ancak bu hayırlı hizmeti kitap dağıtım noktasında sürdüremiyorlar. Çoğu bedava dağıtılan kitapların, onlardan yenilerini üretecek bilim ve kültür adamlarının ellerine geçmeden mevcutları kalmayıveriyor. Mesela fakirin cep telefonu –vermediği hâlde- bütün belediyelerin basın bürolarında mevcut ve her gün bunlardan faaliyetleri ile ilgili pek çok mesaj alır. Ama her nedense bu kurumların böylesi hizmetlerine gelince nasipsizdir. Kitabı basılan lütfederse ne alâ...

Aczimin Giryesi

Ne çıkar?

Vefâ umarsın, karşına cefâ çıkar,
Hakk’a yakınsan, sanma ki safâ çıkar.
Allah’a tevekkül et ve yola koyul,
Elbette bir gün kanun ve şifâ çıkar.

Ahmet Sevgi

TUZLUKÇU HACI İBRAHİM OĞLU ALİ EFENDİ ÇEŞMESİ

Akademik Sayfalar'ın 8 Mayıs 2013 tarihli sayısında “Tuzlukçu'nun Tescilli Kültür ve Tabiat Varlıkları” başlıklı bir makale neşretmiş, ilçe hakkındaki bazı tespitlerimizi belirterek, Kültür ve Turizm Bakanlığı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından tescil edilerek koruma altına alınan kültür ve tabiat varlıklarını tanıtmıştık.

Bu makalemizde ise tescil kaydı bulunmamakla birlikte “Konya Türk Kültür Varlıkları Envanteri”nde⁽¹⁾ de ilçeden tek eser olarak kayda geçen Tuzlukçu ilçe merkezinden bir çeşmeyi tanıtmak istiyoruz. Bu çeşmeyi mimari olarak tanıtırken, bu çeşmeyi yaptıran, tamirlerini yaptırarak

günümüze ulaşmasını sağlayan ŞEN ailesini de tanıtacağız.

Yörede olduğu gibi Tuzlukçu'da da uzun yıllar içme suyu kuyulardan sağlanmıştı. Ayrıca Hüyük Tepesi'nin yamacındaki gölet yün, çamaşır yıkanan önemli bir kaynaktır. Benzeri tabi gölcük ve göletler yörede zamanla kurumuş veya Hüyük Tepesi'nin yamacındaki gölet gibi doldurularak kurutulmuştur.

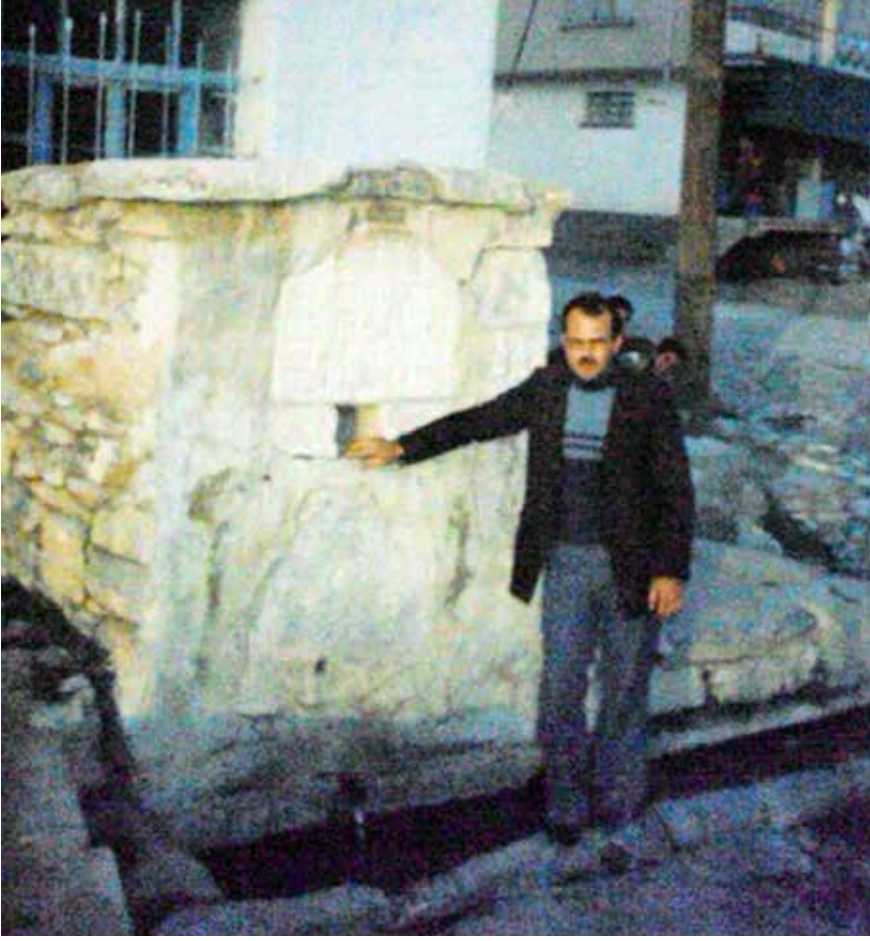
Tuzlukçu ilçesinde günümüze ulaşmamakla birlikte halkın suyu ihtiyacını karşılayan meydanlarda açılmış kuyular da bulunmakta idi. Dirlik Kuyusu, Üç Kavak kuyusu, Kanlı Kuyu bu kuyulardandır. Günümüzde bu kuyular kapatılmıştır.

Hacı İbrahim Oğlu Ali Efendi Çeşmesi

Tuzlukçu ilçe merkezi, Pazar Mahallesi, Akşehir Caddesi üzerinde yer almaktadır. Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 21.4.2011 tarih ve 4528 sayılı Kararı ile Konya İli, Tuzlukçu İlçesi'nde imar planı çalışmalarına altlık teşkil edecek sit alanlarının ve kültür ve tabiat varlıklarının hâlihazır haritalar üzerine işlenmesi talebine ilişkin olarak planlama alanında yapılan tespit çalışmaları ile tescil edilerek koruma altına alınan, Konya ili, Tuzlukçu İlçesi, Aşağı Mahalle,

(1) KARPUZ, Haşim, Konya Türk Kültür Varlıkları Envanteri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C.III, Ankara 2009

**Enver
Şen oğlu
Ramazan
Şen, 1980'li
yıllarda
çeşme
başında.**

47-50Y pafta, 6163 parselde tapuya kayıtlı Enver Şen Evi'nin⁽²⁾ önünde bulunmaktadır.

Çeşme düz cepheli hazneli bir çeşmedir. Son yıllarda duvarları derzlenmiştir. Cepresinin ortasında latin harfli kitabe bulunmaktadır: “(sola dönük ay yıldız) **932/11/10 Sahibul Hayrat Velhasenat Hacı İbrahim O. Ali Ef. Asarı**”

Bu kitabeye göre çeşme 1932 yılında Hacı İbrahim Oğlu Ali Efendi tarafından yaptırılmıştır. Çeşmenin sağ alt köşesinde devşirme figürlü bir parça vardır. Bu bir mezar stelidir ve üzerinde ayakta duran iki insan figürü bulunmaktadır.

Çeşme'nin tamirden önceki

asıl yapısını gösteren 1980'li yıllarda çekilen bir fotoğrafta çeşmenin önünde beton ve kısmen taştan bir yalak olduğu, suyun bir lüleden akıtıldığı, çeşmenin ayna taşının da tek parça olduğu, ayna taşı ile kitabe arasında kare bir taslık olduğu anlaşılmaktadır. 1990'lı yıllardaki tamirde çeşme bugünkü halini almıştır. Çeşmeye bir musluk yerleştirilmiş, çeşme önündeki yalak toprak altında bırakılmış, çeşmenin önü parke taşı ile döşenmiş, musluğun alt kısmına betondan bir hazne yapılmıştır.

(2) CEYLAN, Serdar, “Tuzlukçu'nun Tescilli Kültür ve Tabiat Varlıkları”, Akademik Sayfalar, C. 13, S. 15, 8 Mayıs 2013, Konya, s. 240.

Ali Efendi (1893-25.05.1953)

İlyas Necati Şen

Enver Şen

Bu çeşmenin suyu, Tuzlukçu Mezarlığı'nın arkasında yer alan Külcüler'in evinin önündeki su kuyusundan bu çeşmeye kadar künkler döşenerek hayrat olarak akıtılmıştır. Tuzlukçu içme suyu şebekesi çalışmalarında tahrip olan su yolu nedeni ile çeşmenin suyu kesilmiştir. Ali Şen'in oğlu Hacı Enver Şen tarafından tamir ettirilerek suyu tekrar akıtılmıştır.

Çeşmeyi yaptıran **Ali Efendi'nin** (Şen) **babası Hacı Halil İbrahim Efendi** (Ahmet ve Rukiye oğlu, 1861-15.12.1919), **annesi Ayşe Hanım'dır.** Hacı Halil İbrahim Efendi'nin dört kız, iki oğlu olmuştur. Diğer oğlu Ahmet Efendi'dir. Ahmet Efendi'nin de üç oğlu olmuştur: Halil, İlyas Necati ve Niyazi Şen.

Hacı Halil İbrahim Efendi'nin oğlu Ali Efendi (Şen) 1893 yılında Tuzlukçu'da doğmuştur. Mustafa ve Şerife kızı Şerife Hanım (1893 - 01.04.1976) **ile evlenmiştir.** Ali Efendi ile Şerife Hanım'ın çocukları olmamıştır. Çocukları olmadığından, kardeşi Ahmet Efendi'nin oğlu İlyas Necati'nin oğlu Enver Şen'i evlat edinmiştir. 25.05.1953 tarihinde Tuzlukçu'da vefat etmiş, Tuzlukçu Mezarlığı'na defnedilmiştir.

KAYNAK:

CEYLAN, Serdar, “**Tuzlukçu'nun Tes-cilli Kültür ve Tabiat Varlıkları**”, Akademik Sayfalar, C. 13, S. 15, 8 Mayıs 2013, Konya, s. 236-240.

KARPUZ, Haşim, Konya Türk Kültür Varlıkları Envanteri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C.III, Ankara 2009.

Kaynak Kişiler:

Ramazan ŞEN (Enver oğlu, Tuzlukçu, 1961 doğumlu,) 04.07.2013 ve 07.07.2013 tarihli görüşme.